

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА
СТОПАНСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „ИКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ НА ТЪРГОВИЯТА И
УСЛУГИТЕ“

Приета от ФС (протокол № 11 / 25.04.2024 г.):

Приета от КС (протокол № 11 / 08.04.2024 г.):

УТВЪРЖДАВАМ:

Декан:

(доц. д-р Денка Златева)

У Ч Е Б Н А П Р О Г Р А М А

ПО ДИСЦИПЛИНАТА: „ТЪРГОВСКИ БИЗНЕС“

ЗА СПЕЦ: ВСИЧКИ СПЕЦИАЛНОСТИ ОТ ПН ИНФОРМАТИКА И КОМПЮТЪРНИ НАУКИ;

ОКС „БАКАЛАВЪР“ – РЕДОВНО ОБУЧЕНИЕ

КУРС НА ОБУЧЕНИЕ: 3; СЕМЕСТЪР: 5

ОБЩА СТУДЕНТСКА ЗАЕТОСТ: 180 ч.; в т.ч. аудиторна 60 ч.

КРЕДИТИ: 6

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СТУДЕНТСКАТА ЗАЕТОСТ СЪГЛАСНО УЧЕБНИЯ ПЛАН

<i>ВИД УЧЕБНИ ЗАНЯТИЯ</i>	<i>ОБЩО (часове)</i>	<i>СЕДМИЧНА НАТОВАРЕНОСТ (часове)</i>
АУДИТОРНА ЗАЕТОСТ:		
Т.ч.		
• ЛЕКЦИИ	30	2
• УПРАЖНЕНИЯ (семинарни занятия/ лабораторни упражнения)	30	2
ИЗВЪНАУДИТОРНА ЗАЕТОСТ	120	-

Изготвили програмата:

1. ....
(доц. д-р В. Димитрова)
2. ....
(проф. д-р В. Димитрова)
3. ....
(доц. д-р М. Стоянов)
4. ....
(гл. ас. д-р Д. Гроздева)
5. ....
(гл. ас. д-р А. Шиваров)

Ръководител катедра: .....

„Икономика и управление на търговията и услугите“

(доц. д-р М. Стоянов)

I. АНОТАЦИЯ

Учебната дисциплина „Търговски бизнес“ е **интердисциплинарен проект**, съвместно разработена от катедрите „Икономика и управление на търговията и услугите“ и „Международни икономически отношения“. Тя е включена като избираема дисциплина в блок университетски специални дисциплини на професионално направление 4.6 „**Информатика и компютърни науки**“. Нейната необходимост, значимост и актуалност се обуславя от пазарната свързаност на бизнес единиците, която се осъществява чрез търговската дейност, тя е функция на входа и на изхода на всяка фирма, а чрез външнотърговския обмен е израз и на обвързаността на отделните икономики. Едновременно с това търговският бизнес е източник на значителна добавена стойност в националното и глобалното стопанство и има значителна роля посредством допълнителните ефекти по веригата на доставките и свързаните икономически сектори.

Задълбочаването на специализацията на отделните бизнес дейности и навлизането на новите информационни технологии разширява полето на търговския бизнес и увеличава броя на извършваните трансакции, включително посредством дейности на международно ниво. Широкопрофилният икономически характер на предоставяните теоретични концепции и практически знания в учебната дисциплина са пречупени през фокуса на търговската дейност, която е присъща за всеки стопански агент и посредством своето изпълнение свързва бизнеса както с факторните пазари, така и с успешната реализация на създаваните в бизнеса продукти.

Дисциплината цели да формира и задълбочи познанията и компетенциите на студентите за същността и характерните особености на размяната и търговията, класификацията на търговията, особеностите на търговията на дребно и едро, съвременните измерения на борсовата и електронната търговия и др. Разглеждат се управлението на покупките и продажбите, технологията на търговската сделка, особеностите на международната сделка за покупко-продажба, тарифните и нетарифни регулатори на международната търговия. Представят се особеностите на митническия процес, мястото и ролята на регионалните пазари в глобалната икономика. Отделено е специално внимание на защитата на потребителите и възможностите за стартиране и изпълнение на дейности посредством собствен търговски бизнес. **Настоящия учебен курс е разгърнат върху интердисциплинарното представяне на теоретичните постижения на разнообразни научни направления и постиженията на съвременната бизнес практика на търговията.**

С изучаването на тази дисциплина студентите от професионалните направления, в които е включена могат да открият интегративната роля на търговията за икономическия процес, изграждане на комплексно разбиране и критично мислене към процесите в локалната, националната и световната икономика.

Предвидените форми за текущ контрол по „Търговски бизнес“ (практическо задание, литературен обзор, бизнес казус и тестове) ще позволят на студентите да разширят своите компетентности и подобрят своите личностна, гражданска и предприемаческа компетентности.

II. ТЕМАТИЧНО СЪДЪРЖАНИЕ

No. по ред	НАИМЕНОВАНИЕ НА ТЕМИТЕ И ПОДТЕМИТЕ	БРОЙ ЧАСОВЕ		
		Л	СЗ	ЛУ
ТЕМА 1. РАЗМЯНА И ТЪРГОВИЯ		4	2	
1.1.	Същност и исторически предпоставки за възникване и развитие на размяната и търговията			

1.2.	Видове търговска дейност			
1.3.	Теории за търговията			
ТЕМА 2. СЪВРЕМЕННИ ТЕНДЕНЦИИ В ТЪРГОВСКИЯ БИЗНЕС		2	2	
2.1.	Концепции за развитие на търговските структури			
2.2.	Класификация на ТД и съвременни формати			
ТЕМА 3. ТЪРГОВИЯ НА ЕДРО, ТЪРГОВСКО ПОСРЕДНИЧЕСТВО И ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО		2	2	
3.1.	Същност и функции на търговското посредничество			
3.2.	Същност и видове търговско представителство			
3.3.	Характеристика и видове търговия на едро			
ТЕМА 4. ОРГАНИЗИРАНИ ПАЗАРИ И БОРСОВА ТЪРГОВИЯ		2	2	
4.1.	Същност и видове организирани пазари			
4.2.	Борси и борсова търговия			
4.3.	Борсови сделки и стратегии			
ТЕМА 5. ЕЛЕКТРОННА И МУЛТИКАНАЛНА ТЪРГОВИЯ		2	2	
5.1.	Мрежови технологии в бизнеса			
5.2.	Предимства и недостатъци на електронната търговия			
5.3.	Електронни разплащания			
5.4.	Форми и особености на извънмагазинна търговия			
ТЕМА 6. УПРАВЛЕНИЕ НА ПОКУПКИТЕ И ПРОДАЖБИТЕ В ТЪРГОВСКИЯ БИЗНЕС		2	2	
6.1.	Процес на купуване			
6.2.	Проучване и избор на доставчици			
6.3.	Видове продажби			
6.4.	Етапи и техники в процеса на персонална продажба			
ТЕМА 7. ЗАЩИТА НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ		2	4	
7.1.	Нормативна регулация и административна организация			
7.2.	Нелоялни търговски практики. Колективни искиове			
7.3.	Организации за защита на потребителите			
ТЕМА 8. ТЪРГОВСКИ СДЕЛКИ		2	2	
8.1.	Същност и видове търговски сделки			
8.2.	Подготовка на търговската сделка. Търговски преговори. Документи: оферта, запитване, поръчка			
8.3.	Сключване и изпълнение на търговска сделка			
ТЕМА 9. ВЪНШНОТЪРГОВСКА СДЕЛКА		2	2	
9.1.	Видове външнотърговски операции			
9.2.	Правни източници, регулиращи международните търговски сделки			
9.3.	Условия на външнотърговския договор			
ТЕМА 10. ФИНАНСИРАНЕ НА ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ		2	2	
10.1.	Валутни курсове и международни договорености			
10.2.	Форми и средства на плащане във външната търговия			
10.3.	Специфични операции по финансиране на сделките: факторинг, форфетиране, лизинг			
ТЕМА 11. ТЕОРИИ ЗА МЕЖДУНАРОДНАТА ТЪРГОВИЯ		2	2	
11.1.	Традиционни теории за международната търговия			
11.2.	Алтернативни модели за международна търговия			
11.3.	Ефекти от международната търговия			
ТЕМА 12. ТАРИФНИ И НЕТАРИФНИ РЕГУЛАТОРИ НА МЕЖДУНАРОДНАТА ТЪРГОВИЯ		2	2	
12.1.	Мита – същност и видове			

12.2.	Митническа тарифа на Европейския съюз			
12.3.	Нетарифни ограничения пред международната търговия			
ТЕМА 13. МИТНИЧЕСКИ ПРОЦЕС		2	2	
13.1.	Функции и задачи на митниците			
13.2.	Митнически процедури			
13.3.	Митнически режими			
13.4.	Основни митнически документи			
ТЕМА 14. РЕГИОНАЛНИ ПАЗАРИ		2	2	
14.1.	Модели за регионална икономическа интеграция			
14.2.	Основни регионални блокове			
14.3.	Последици за бизнеса от регионализацията			
		Общо:	30	30

III. ФОРМИ НА КОНТРОЛ

№. по ред	ВИД И ФОРМА НА КОНТРОЛА¹	Брой	ИАЗ ч.
1.	Семестриално оценяване		
1.1.	Задание (самостоятелно и/или групово изследване на практически проблеми в търговията)	1	20
1.2.	Презентация на задание	1	10
1.3.	Тест (с отворени, затворени и/или смесени въпроси)	2	20
1.4.	Бизнес казус	1	10
Общо за семестриалното оценяване:		5	60
2.	Сесийно оценяване		
2.1.	Изпит (тест с отворени, затворени и/или смесени въпроси)	1	60
Общо за сесийното оценяване:		1	60
Общо за всички форми на контрол:		6	120

IV. ЛИТЕРАТУРА

ЗАДЪЛЖИТЕЛНА (ОСНОВНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Владимирова Й. и др. (2010). Търговия. София: УИ „Стопанство“.
2. Маринов Г. и др. (2013). Международен икономикс. Варна: УИ „Наука и икономика“.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА (ДОПЪЛНИТЕЛНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Гроздева, Д. Христова, Ю. (2023). Основи на търговския бизнес. Варна: УИ „Наука и икономика“.
2. Данчев, Д. (2021). Новата „реалност“ в търговския бизнес. Свищов: Акад. изд. „Ценов“, с. 32-41.
3. Димитрова, В. и др. (2021). Влияние на дигитализацията на търговията върху икономическото развитие на България и регионите. Варна: „Наука и икономика“.

¹ При дисциплини, които завършват с текуща оценка се попълва само т. 1 Семестриално оценяване, съгласно чл.21, ал. 2 от Правилника за оценяване на знанията, уменията и компетентностите на студентите в Икономически университет – Варна.

4. Димитрова, В. (2013). Конкуентоспособност на търговията като икономически сектор. // „Регионални и глобални измерения на търговията“, Варна: УИ „Наука и икономика“, с. 139-148.
5. Зафирова, Ц., Шиваров, А., Бъчварова, М., Маринов, Г., Серафимова, Д., Митев, Б. (2016). Международен мениджмънт. Варна: УИ „Наука и икономика“.
6. Каракашева, Л. и др. (2005, 2011). Маркетинг: Ч. 1 - 2. София: „Призма“.
7. Каракашева, Л. (2007). Международен бизнес. София: „Призма“.
8. Костова, С. и др. (2010). Търговия на дребно. София: УИ „Стопанство“.
9. Дашков, Л. и др. (2012). Коммерция и технология торговли. Москва: „Дашков и К“, 2012.
10. Маринов, Г. и др. (2013). Психосемантичен поглед върху нагласите към потребление на вносни стоки у нас. Варна: „Онгъл“.
11. Маринов, Г. и др. (2012). Международни финанси. Варна: УИ „Наука и икономика“.
12. Маринов, Г. и др. (2014). Европейска икономическа интеграция. Варна: „Онгъл“.
13. Стоименов, М. и др. (2013). Финанси на международната търговия. София: ИК - УНСС.
14. Стоянов, М. (2015). Глобални и регионални измерения на търговията. Варна: „Наука и икономика“.
15. Сълова, Н. (2011). Търговски мениджмънт. Варна: УИ „Наука и икономика“.
16. Сълова, Н. и др. (2014). Развитие на търговията в България – състояние, проблеми и предизвикателства. Варна: УИ „Наука и икономика“.
17. Тонева, М. и др. (2014). Валутен и митнически контрол, „3Мекс“.
18. Закон за задълженията и договорите. Обн. ДВ. бр. 275 от 22 Ноември 1950 г., и последващи изменения и допълнения.
19. Закон за защита на потребителите. Обн., ДВ, бр. 99 от 9.12.2005 г., в сила от 10.06.2006 г., и последващи изменения и допълнения.
20. Закон за предоставяне на цифрово съдържание и цифрови услуги и за продажба на стоки. Обн. ДВ. бр.23 от 19 Март 2021г.
21. Търговски закон. Обн. ДВ. бр.48 от 18.06.1991 г., в сила от 1.07.1991 г., и последващи изменения и допълнения.
22. Хилл, Ч. (2013). Международният бизнес, ПИТЕР.
23. Gallucci, T., Lagioia, G., Dimitrova, V., Marinov, S., Amicarelli, V., Vassileva, B., Pashova, S., Boshnakov, P., Palamarova, P., Ivanov, Y. (2019). Theory and Practice of Circular Economy. Sofia: Direct Services.
24. Hill, C. W. L. (2012). International Business, McGRAW-HILL.

Март 2024 г.
ВД/ВД/МС/ДГ/АШ